

TÜRSAY 2023 ODTÜ RAPORU

*ilgini çeken bir
canlı bul*

*fotoğrafını
çek*

*herkesle
paylaş*

21 Mayıs 2023, ODTÜ Yerleşkesi

TÜRSAY 2023 RAPORU

Türkiye'nin beşinci TürSay'ı 21 Mayıs 2023 Pazar günü, Dünya Biyolojik Çeşitlilik Günü'nü kutlamak üzere ODTÜ Yerleşkesi'nde gerçekleşti. Etkinliğe 109 doğa sever katıldı, bunlardan 64'ü 1.295 gözlem yaptı. 297 tür kayıt altına alındı.

TürSay belirli süre içinde, belirli bir alanda yaşayan canlı türlerinin kayıt altına alındığı bir biyolojik çeşitlilik tespit çalışmasıdır. Alanında uzman doğa bilimciler, gönüllü doğa rehberleri ve vatandaşların geniş katılımıyla bir maraton şeklinde gerçekleştirilir. Amacı, bir yandan halkın doğa ve doğa koruma konularına ilgisini çekmek, bir yandan da korunması istenen alanın tür çeşitliliğini ortaya koymaktır.

Etkinlik Doğa Koruma Merkezi Vakfı (DKM) ve ODTÜ Ekosistem Uygulama ve Araştırma Merkezi (EKOSAM) ve EKOSAM Öğrenci Topluluğu işbirliğiyle düzenlendi.

Sabahın erken saatlerinde başlayıp hava koşulları nedeniyle dörde kadar süren etkinlikte doğa severler doğa rehberleri eşliğinde gözlem yaptı, ilgilerini çeken bitki, kuş, kelebek türlerinin fotoğraflarını çekti, bir uygulama aracılığıyla bu türleri kaydetti ve herkesle paylaştı. Uzmanlar da bu türlerin belirlenmesine yardımcı oldular. Böylece vatandaşlık bilimi kapsamında bir çok tür tespit edilirken, doğada keyifli vakit geçirildi.

Fotoğraf: Özge Elif Kızıl

Fotoğraf: Özge Elif Kızıl

Etkinliğin katılımcıları arasında her yaşta insan özellikle de gençler ve aileler yer almaktadır.

TÜRSAY ETKİNLİĞİ HAKKINDA

Dünyaca bilinen adıyla BioBlitz, kısa bir süre içinde belirli bir alanda mümkün olduğu kadar çok türü bulmaya ve tanımlamaya odaklanan bir etkinliktir. Bu etkinlikte, aileler, öğrenciler, öğretmenler ve her yaştan doğa sever, bir bölgenin biyolojik çeşitliliğinin anlık görüntüsünü ortaya çıkarmak için birlikte çalışır. BioBlitz, herhangi bir coğrafyada (kentsel, kırsal veya banliyö), arka bahçe kadar küçük veya bir ülke kadar büyük bir alanda gerçekleştirilebilir.

iNaturalist* gibi akıllı telefon teknolojileri ve uygulamaları, BioBlitz'in bir parçası olarak canlıların görsellerini ve biyolojik bilgilerini toplamayı kolaylaştırır. iNaturalist'e yüklenen yüksek kaliteli veriler, dünyanın dört bir yanındaki bilim insanlarından gönüllülere birçok uzman tarafından kullanılan açık kaynaklı bir veritabanı olan Küresel Biyolojik Çeşitlilik Danışma Tesisi'nin bir parçası haline gelir. Bu, biyolojik çeşitlilik hakkında bilimsel veri sağlamak amacıyla İnternet üzerinden web hizmeti olarak kullanılmaya odaklanmış uluslararası bir organizasyondur.

Fotoğraf: Özge Elif Kızıl

ODTÜ Biyoloji Bölümü, Doğa Koruma Merkezi, Erciyes Üniversitesi ve Avrupa Kelebekleri Koruma Örgütü (Butterfly Conservation Europe) uzmanlarının yaptıkları araştırmalar sonucunda ODTÜ'de yaklaşık 126 kelebek türü tespit edilmiştir. Yerleşke, Öncelikli Kelebek Alanı'ndan (ÖKeA) biridir.

Fotoğraf: Özge Elif Kızıl

BioBlitz terimi, 1996 yılında, ABD Ulusal Park Servisi doğa bilimcisi Susan Rudy tarafından icat edildi. Toplanan bilimsel verilerin yanı sıra, herhangi bir BioBlitz'in en önemli bileşeni, halkın katılımı ve vatandaş biliminin teşvik edilmesidir. Yerel halkın yaşadığı bölgenin biyolojik çeşitliliği ile etkileşime girmesine izin veren bu tür etkinlikler, halka amatör bilim insanı olarak bilime ve doğa koruma çalışmalarına katkıda bulunmayı sağlıyor.

TürSay etkinliği ilk kez ODTÜ Yerleşkesi'nde 2018 yılında Gençlik ve Kent için Doğa projesi kapsamında gerçekleştirildi. Doğa Koruma Merkezi Merkezi'nin ODTÜ, Butterfly Conservation (UK), Anima Mundi (IT), Thessaly Teknolojik Eğitim Enstitüsü (GR) ortaklığında ve Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar çerçevesinde desteklenen Gençlik ve Kent için Doğa projesi gençlerin sürdürülebilirlik ve doğa koruma konularında bilgi ve becerilerle donatılarak güçlendirilmesini hedefliyordu.

Proje hakkında detaylı bilgi <http://odtuedoga.org> sayfasından edinilebilir.

ODTÜ DOĞASI

ODTÜ Yerleşkesi, Ankara şehir merkezinin güneydoğusuna uzanan yaklaşık 4.500 hektarlık bir alanı kaplar. Arazi, kuzeyde Eskişehir yolu, batıda Bilkent Bulvarı, kuzeyde Konya yolu ve güneydoğuda Eymir Gölü civarından geçen Ankara çevre yolu ile sınırlanmıştır. Konya yolu ve incek bulvarı arazinin içinden geçip, araziye parçalara ayırmıştır.

TÜRSAY 2023 RAPORU

Yerleşke, kente soluk veren ormanı, endemik türlerle dolu bozkır alanı ve Eymir Gölü'yle Ankaralıları doğayı tanımak ve keyifli zaman geçirmek için benzersiz fırsatlar sunar.

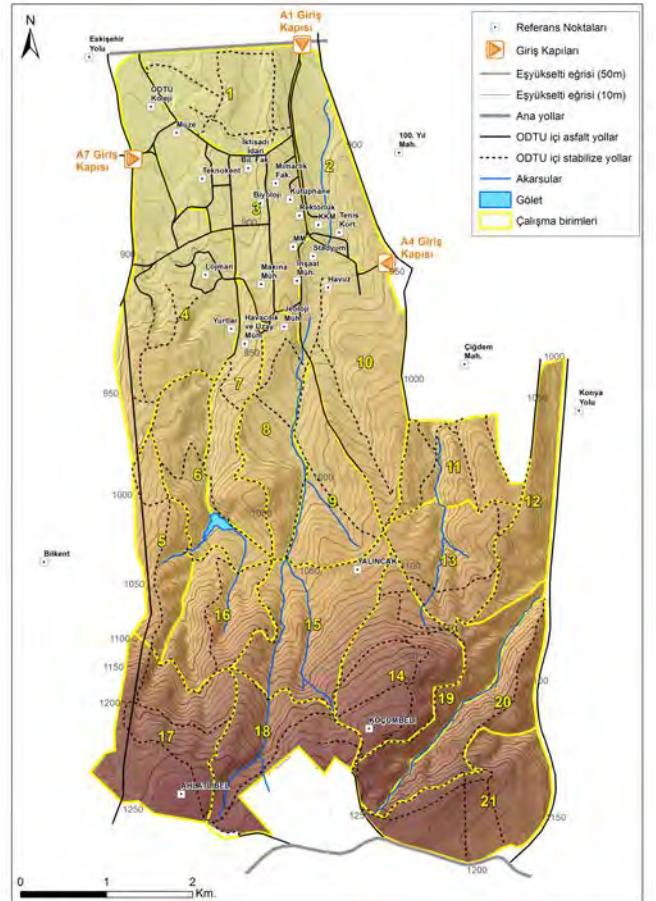
Kentin merkezinde bozulmadan kalabilmiş bu doğal alanda, arazide insan eliyle yetiştirilmiş karaçam, sarıçam, sedir ve kızılçam ağırlıklı orman örtüsü, zamanla yarı doğal bir karakter kazanmış, tipik flora ve fauna unsurları ile bütünleşen yaşam birliklerine dönüşmüştür. Öyle ki yerleşkede yaklaşık 800 bitki türü bulunur. Bunlardan 50'si endemiktir.

Türkiye'nin 65 Öncelikli Kelebek Alanı'ndan biridir. Son derece nadir bir tür olan güzel nazuğum kelebek türünün dünyanın bilinen en önemli popülasyonu başta olmak üzere, yaklaşık 126 kelebek türüne ev sahipliği yapar.

Ayrıca ODTÜ'de 210'dan fazla kuş türü kaydedilmiştir. Bu sayı Türkiye'de toplam bilinen kuş türlerinin neredeyse yarısına denk gelir. Tilki, alaca kokarca, porsuk, gelincik gibi yırtıcı memeliler de yerleşkenin diğer sakinleridir.

Üstteki görsel: Gençlik ve Kent için Doğa Projesi kapsamında tasarlanmış ODTÜ Doğa Haritasıdır.

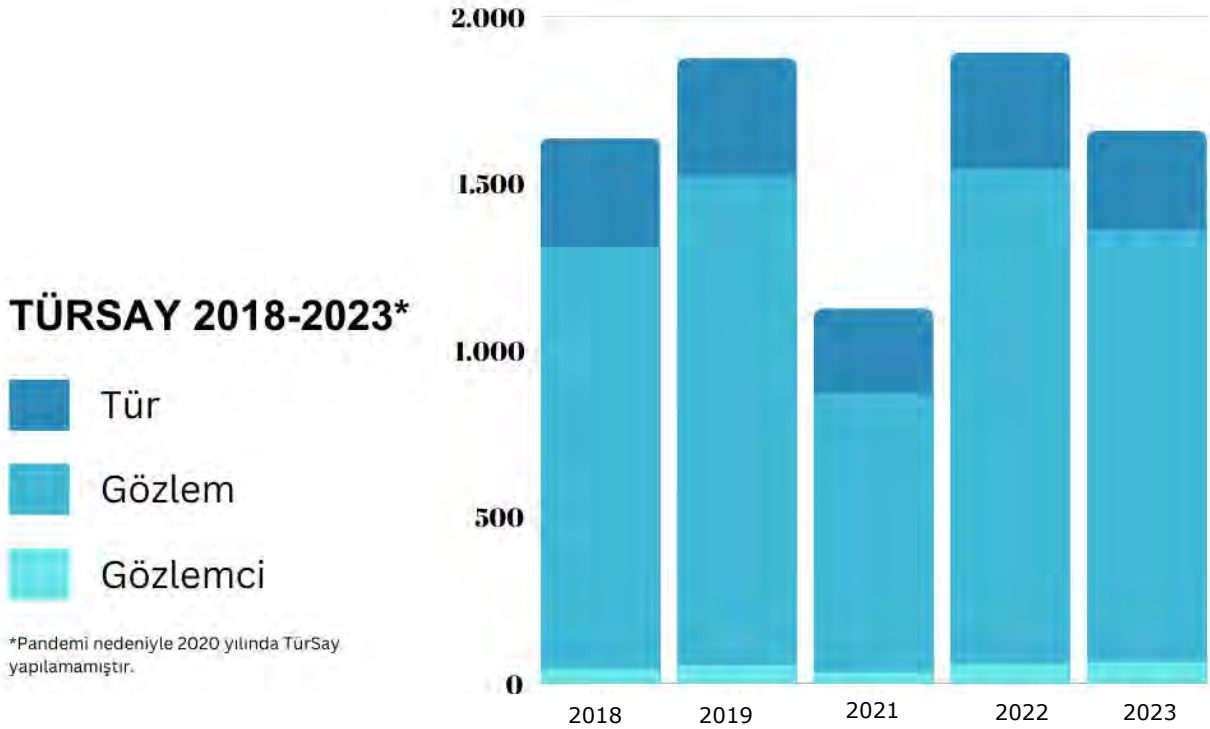
Altındaki görsel: Etkinlikte katılımcılar doğa rehberleri ile Tür Say için hazırlanmış haritada belirli alanlara giderek bu alandaki canlı türlerini kaydederler.

TÜRSAY 2023 RAPORU

2018 yılındaki ilk TürSay etkinliğinde 44 gözlemci tarafından 1.264 canlı kayıt yapıldı ve 325 tür kaydedildi. En çok kayıt altına alınan 5 tür Anadolu melikesi (*Melanagia larissa*), saçlı keten (*Linum hirsutum*), korunga (*Onobrychis hypargyrea*), uyuzotu (*Genus scabiosa*) ve İspanyol kraliçesi (*Issoria lathonia*) oldu. İkinci TürSay etkinliği 2019 yılında gerçekleşti ve 1.464 gözlem yapıldı ve 353 tür kaydedildi. En çok gözlemlenen türler kuşburnu (*Rosa canina*), nazuğum (*Euphydryas aurinia*), eşekdikeni (*Carduus nutans*), kan güvesi (*Zygaena purpuralis*), cüzegözü (*Cerintho minor*) oldu.

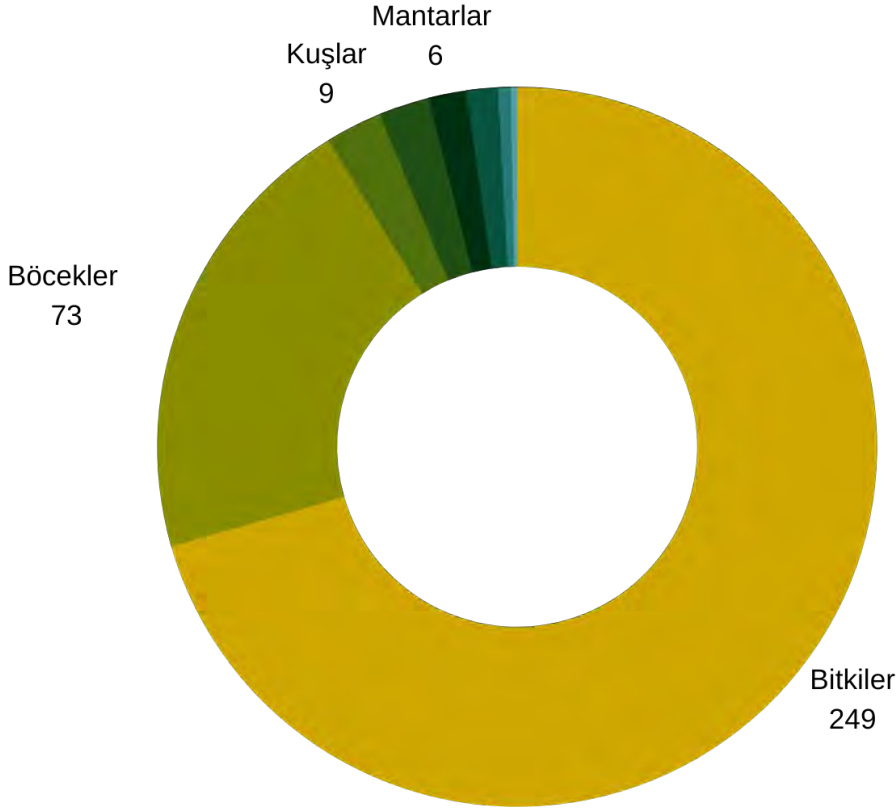
2020 yılında pandemi nedeniyle yapılamayan TürSay'ın üçüncüsü 6 Haziran 2021'de gerçekleştirildi. 34 katılımcı tarafından 836 gözlem yapıldı ve 252 tür kaydedildi. En çok kayıt altına alınan türler nazuğum (*Euphydryas aurinia*), kan güvesi (*Zygaena purpuralis*), kuşburnu (*Rosa canina*), körigen (*Securigera varia*) ve eşekdikeni (*Carduus nutans*) oldu. 22 Mayıs 2022, Dünya Biyolojik Çeşitlilik Günü gerçekleştirilen dördüncü TürSay'da 57 gözlemci tarafından 1.484 gözlem yapıldı. Bunların 984'ü yüksek kalitede gözlem düzeyinde kayıt altına alındı ve 350 tür tespit edildi. En çok kayıt altına alınan 5 tür kırmızı boynuzlu gelincik (*Glaucium corniculatum*), Tatarlahanası (*Crambe tataria*), kara şalba (*Salvia absconditiflora*), eşekdikeni (*Carduus nutans*) ve cüzegözü (*Cerintho minor*) oldu.

2018

İlk TürSay etkinliğinde 44 doğa sever tarafından 1.264 gözlem yapıldı 325 tür kaydedildi.

En çok gözlemlenen türler

Anadolu melikesi
(*Melanagia larissa*)

keten
(*Linum hirsutum*)

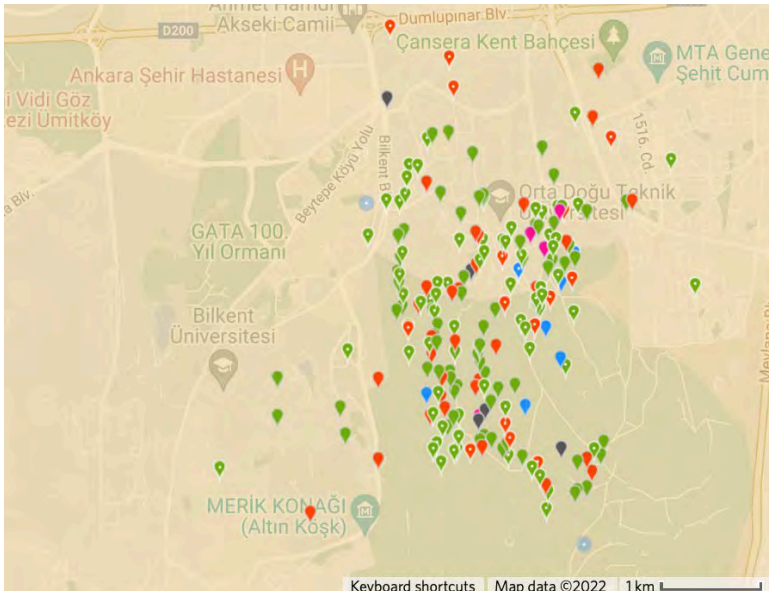
korunga
(*Onobrychishypargyrea*)

uyuzotu
(*Genus scabiosa*)

İspanyol kraliçesi
(*Issoria lathonia*)

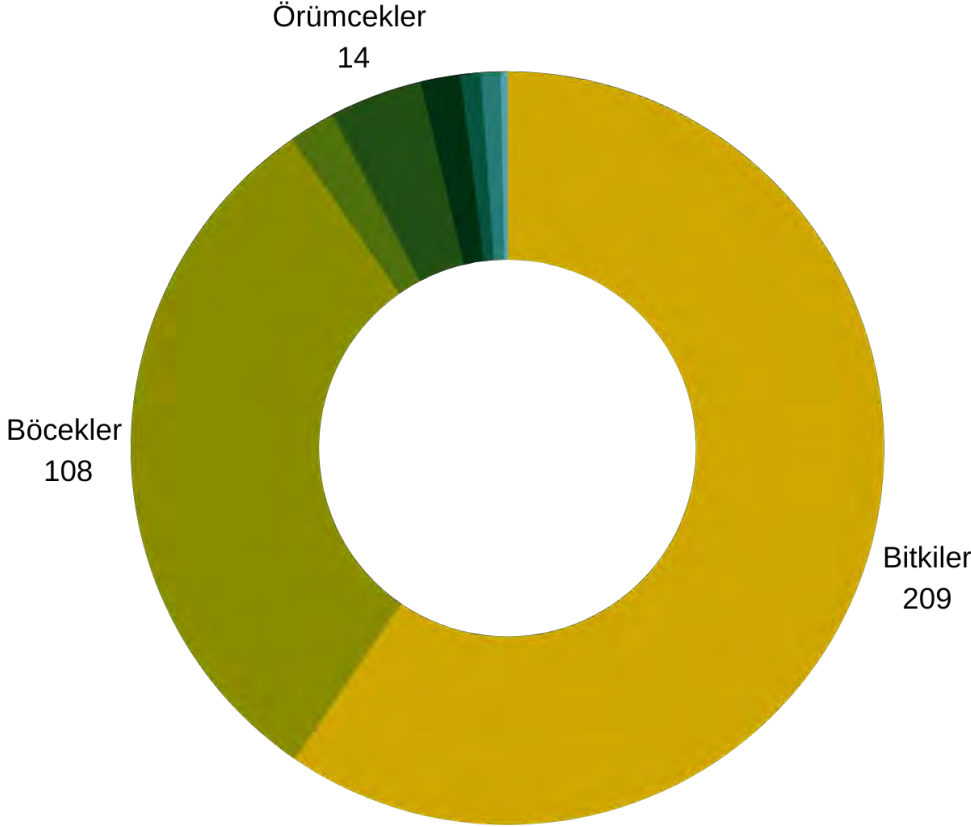

2019

İkinci TürSay etkinliğinde 56 doğa sever tarafından 1.464 gözlem yapıldı ve 353 tür kaydedildi.

En çok gözlemlenen türler

kuşburnu
(*Rosa canina*)

nazuğum
(*Euphydryas aurinia*)

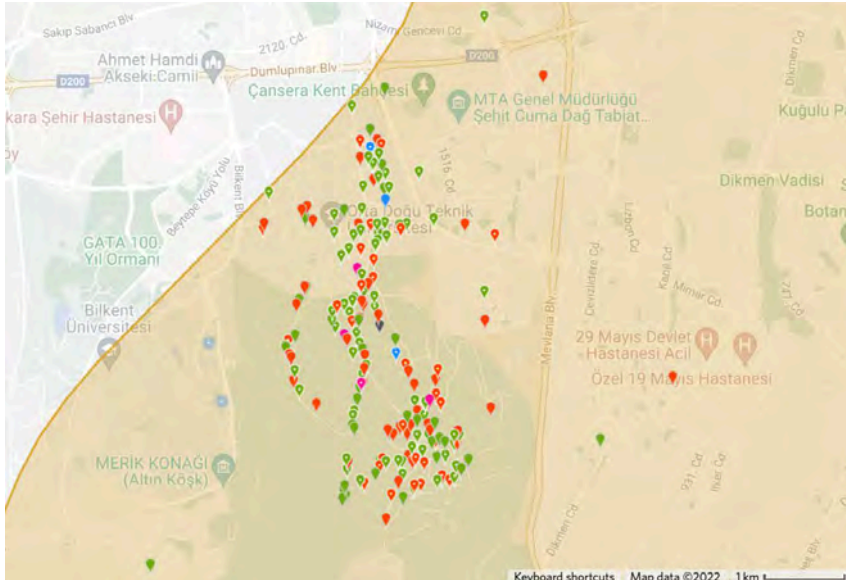
eşekdikeni
(*Carduus nutans*)

kan güvesi
(*Zygaena purpuralis*)

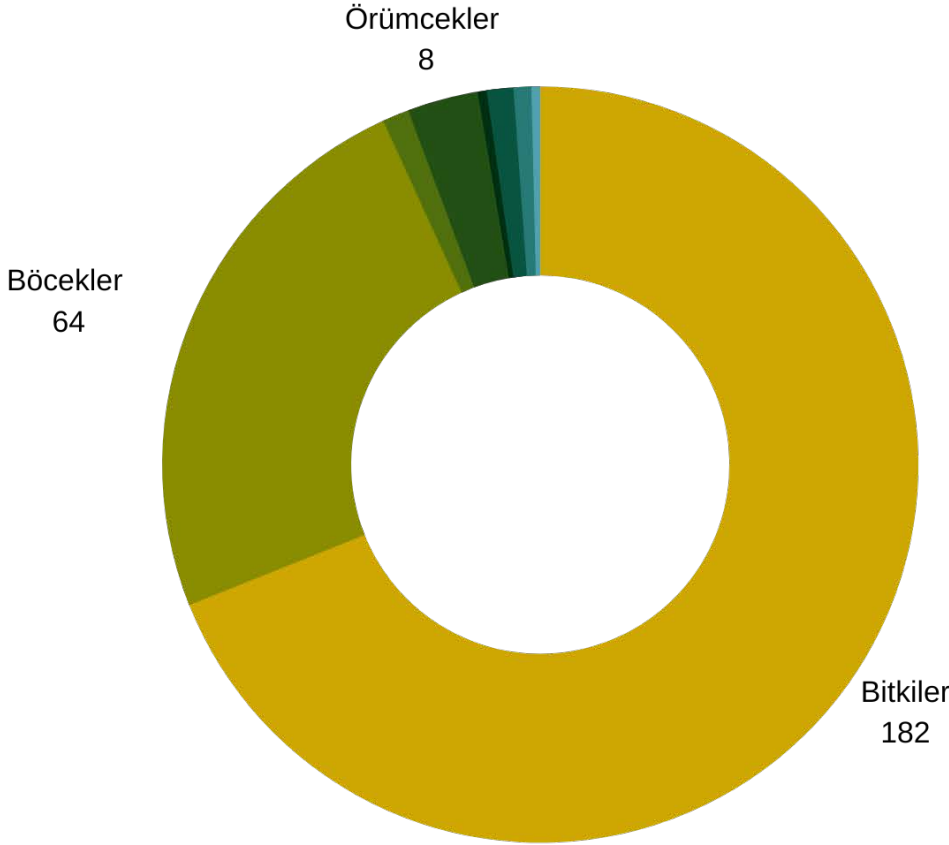

cüzegözü
(*Cerinthe minor*)

2021

Üçüncü TürSay etkinliğinde 34 katılımcı tarafından 836 gözlem yapıldı ve 252 tür kaydedildi.

En çok gözlemlenen türler

nazuğum
(*Euphydryas aurinia*)

kan güvesi
(*Zygaena purpuralis*)

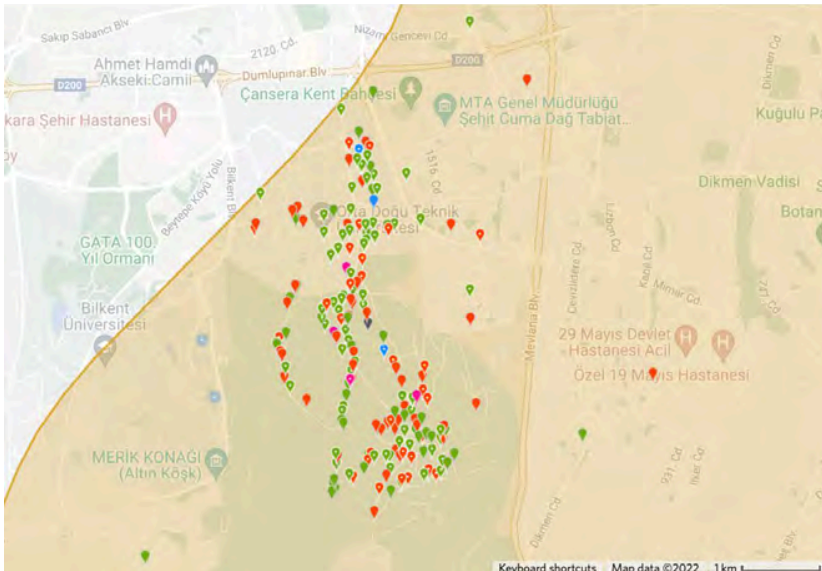
kuşburnu
(*Rosa canina*)

körigen
(*Securigera varia*)

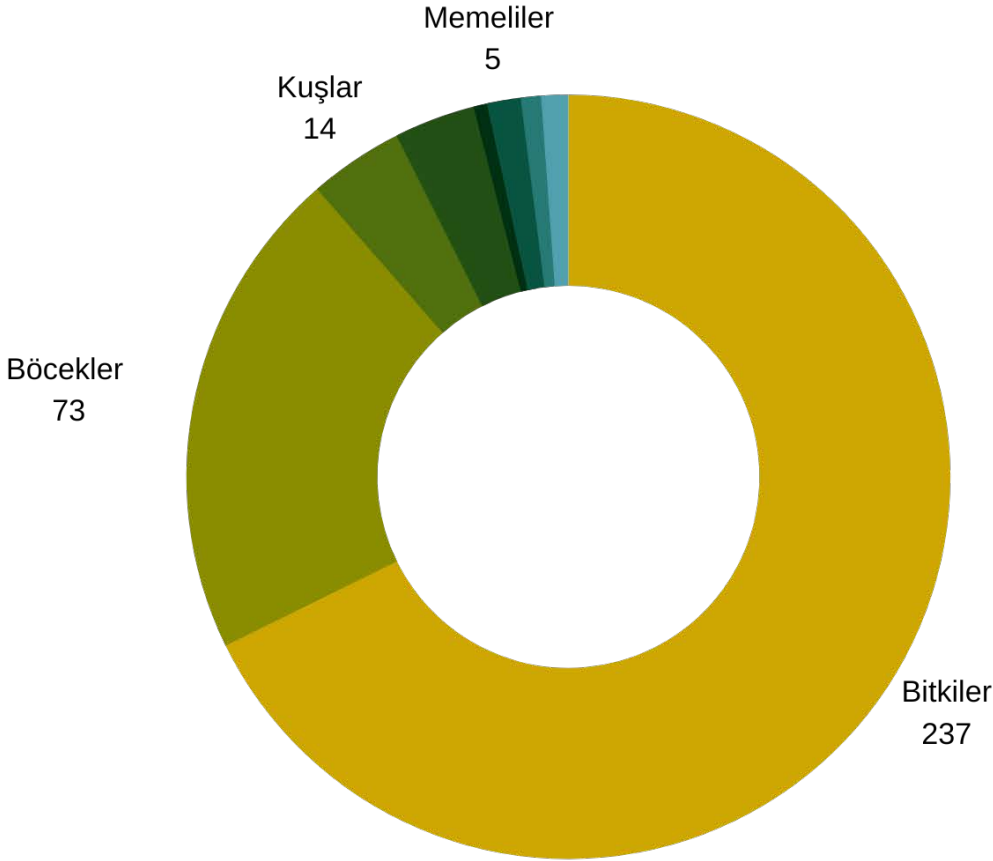
eşekdikeni
(*Carduus nutans*)

2022

Dördüncü TürSay'da 57 gözlemci tarafından 1.484 gözlem yapıldı. Bunların 984'ü yüksek kalitede gözlem düzeyinde kayıt altına alındı ve 350 tür tespit edildi.

En çok gözlemlenen türler

kirmızı boynuzlu gelincik
(*Glaucium corniculatum*)

Tatarlahanası
(*Crambe tataria*)

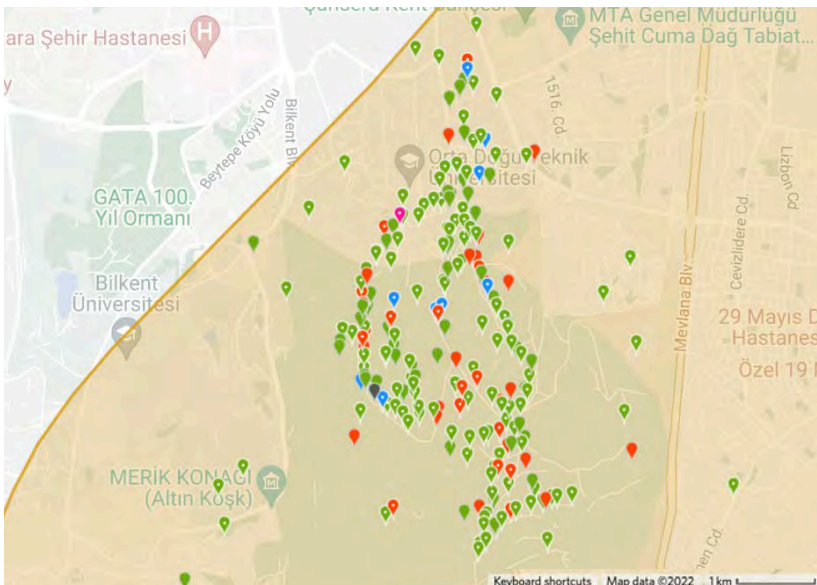
kara şalba
(*Salvia absconditiflora*)

eşekdikeni
(*Carduus nutans*)

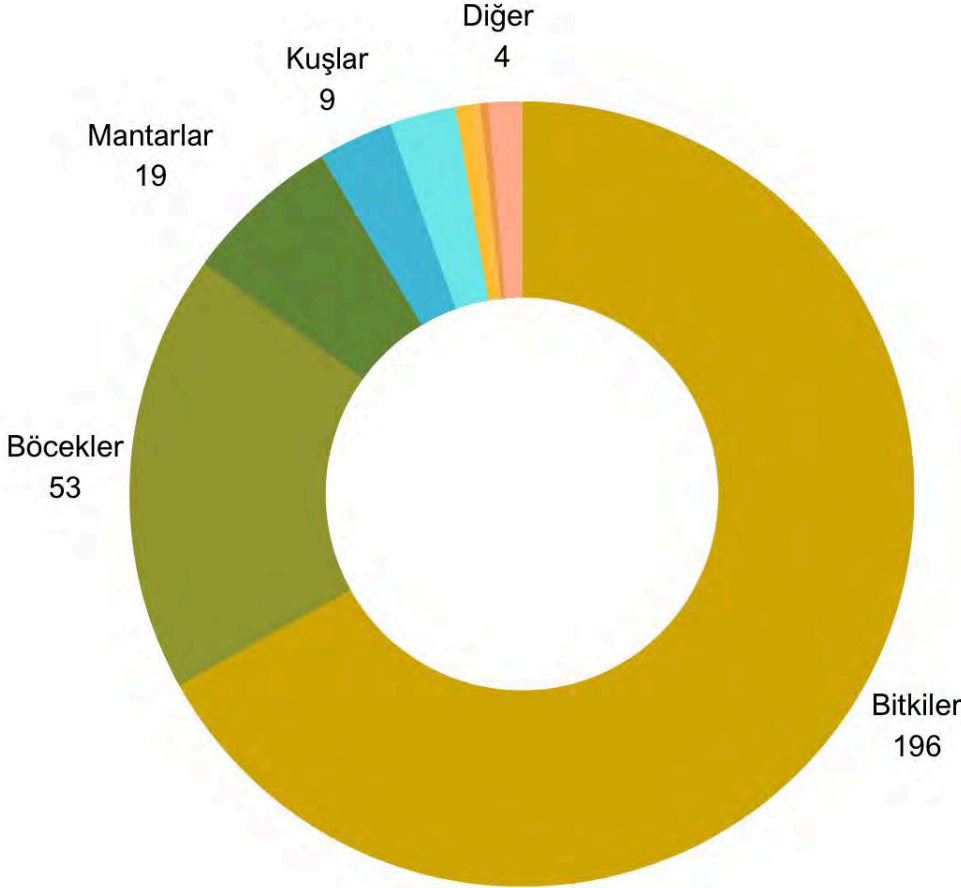
cüzegözü
(*Cerinthe minor*)

2023

Beşinci TürSay'da 64 gözlemci tarafından 1.295 gözlem yapıldı. Bunların 580'i yüksek kalitede gözlem düzeyinde kayıt altına alındı ve 297 tür tespit edildi.

En çok gözlemlenen türler

eşekdikeni
(*Carduus nutans*)

ahlat
(*Pyrus elaeagrifolia*)

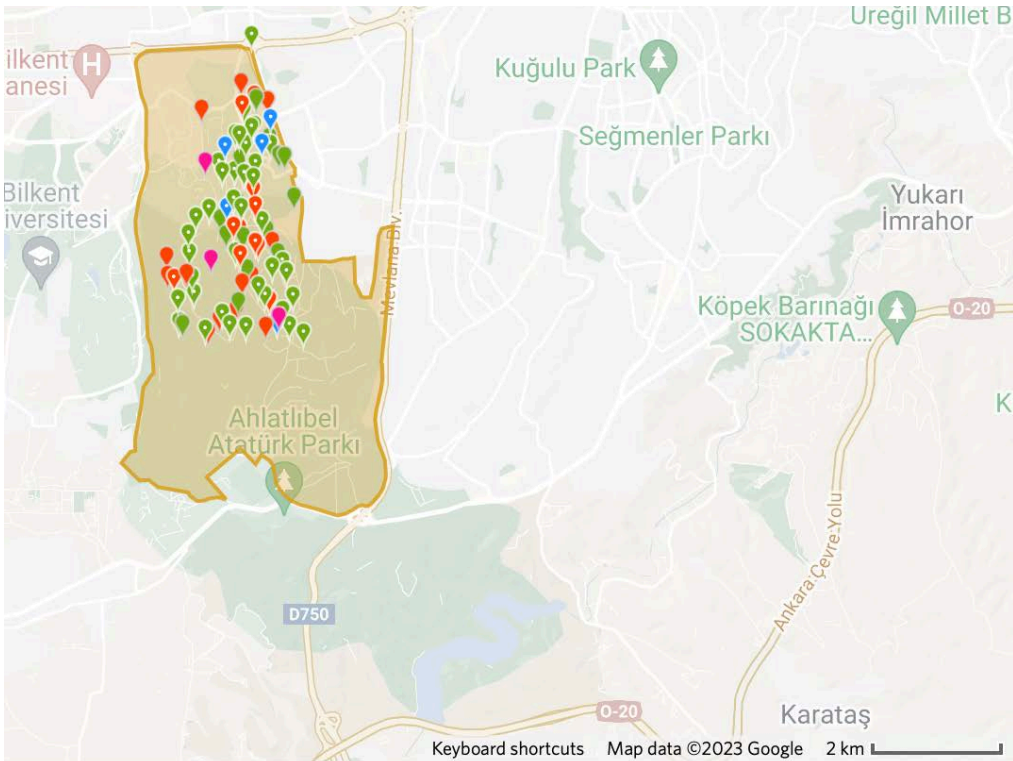
diken kelebeği
(*Vanessa cardui*)

kara şalba
(*Salvia absconditiflora*)

cüzegözü
(*Cerinthe minor*)

Gözlemlenen türler hem bozkırın belirgin türlerini, hem de bu mevsimde bozkırda hangi türlerin gözlemlenebileceğini göstermektedir. 297 türün 196'sı bitkiler alemine aittir ve bu türlerin bozkır ekosisteminin en yaygın aileleri olan baklagiller, ballıbabagiller, papatyagiller ve buğdaygillere ait oldukları görülmektedir. 2023 yılında yağış artışına bağlı olarak bitkilerin vejetatif gelişmelerini tamamlayamamaları bozkırın zengin biyolojik çeşitliliğinin gözlemlenememesine yol açmıştır. Dolayısıyla bitkilerin çiçek ve meyve durumlarının henüz yetiştirme döneminde olması tür teşhislerini zorlaştırmıştır. Türkiye'deki 65 Öncelikli Kelebek Alanı'ndan birisi olan yerleşkede en çok gözlemlenen 25 tür arasında kelebek türlerinin de yer alması önemlidir. Karaşalba gibi yaygın görülen kamefitik* türler sağlıklı bir bozkır ekosisteminin göstergesidir. ODTÜ Yerleşkesi florası çok iyi çalışılmış olmasına rağmen Tür Say etkinlikleri sırasında daha önce kaydedilmemiş bazı türlere de rastlanmıştır. Örneğin, 2019 yılında *Orchis purpurea*, 2021 yılında *Alkanna orientalis* ilk defa yerleşkede görülen türler olmuştur. Bu tip çalışmaların sürdürülmesi, ODTÜ Yerleşkesi'nin biyolojik çeşitliliğini ve çeşitliliği etkileyen etmenleri daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Yerleşkedeki endemik bitkilerden biri:
Sarı sormuk
Alkanna orientalis var.
leucantha

Fotoğraf: Bahar Şener
Pedgley

*Kamefitik bitkilerin temel özelliği üst kısımlarının otsu, dip kısımlarının odunsu olmasıdır.

Etkinlik kayıt masasındaki işlemlerle başladı.

Kayıt olan katılımcılar, doğa rehberleri ile gruplara ayrıldılar, bu arada hatıra fotoğrafları da çekildi.

Gruplar araziye çıkarak türleri kayıt altına almaya başladı.

TÜRSAY 2023 RAPORU

TÜRSAY 2023 RAPORU

TÜRSAY 2023 RAPORU

Katılımcılar türleri kaydettikçe uzmanlar da bu türleri tanımlamaya yani teşhise başladı. Tür teşhisi, etkinliğin ardından da devam etti. DKM ofisine gelen uzmanların birkaç günlük çalışmasıyla 1.295 gözlemin, 580'i yüksek kalitede gözlem düzeyinde kayıt altına alındı. Bu kayıtlar ODTÜ biyolojik çeşitliliğiyle ilgili araştırmalarda kullanılacak.

Yüksek kalitede gözlemler, "araştırma derecesi"nde sınıflandırılır ve bu gözlemler Küresel Biyoçeşitlilik Bilgi Tesisi ve diğer çevrimiçi veritabanlarına dahil edilir.

Uzmanlar, TürSay'da özellikle fotoğraf çekiminin tür teşhisi açısından önemli olduğunun, fotoğraf çekimlerinin net olmamasının işlerini zorlaştığının altını çizdi.

Basında TürSay <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/odtu-kampusundeki-hayvan-ve-bitki-turlerine-nufus-sayimi-yapildi-/2902604>

<https://www.dailymotion.com/video/x8l418n>

https://www.instagram.com/p/Csizt_qMz9i/?hl=hi

TRT Radyo 1 Günebakan programı <https://radyo.trt.net.tr/kanallar/radyo-1/programlar/22/gunebakan>

Katılımcılardan gelen geribildirimler Doğanın içinde olup yürümek çok huzur vericiydi. Hobilerimden biri fotoğraf çekmek olduğu için harika kareler yakalamak beni çok mutlu etti. Ve son olarak hakkında yeni şeyler öğrendiğim canlı türlerinin güzelliğine hayran kaldım.

Ekipteki herkesin anlayışlı ve cana yakın olması, halkla doğa arasında aracı olması, insanları meraklandırması hoşuma gitti.

Gözlem yeteneğimi artırdı, farklı bakış açıları geliştirmemi sağladı.

Katılımcılar çok ilgili ve yardımseverdi, yiyeceklerini ve malzemelerini paylaştılar. Rehberlerin iyi organize olduğunu düşünüyorum. Bir sorun yaşamadan oldukça geniş bir alan taradık.

İnsanların doğayı merak etmesi ve hayvanat bahçesi yerine doğal ortamlarında türleri görmeyi talep ederek etkinliğe katılması harikaydı. ODTÜ kampüsü çok değerli bir doğa parçası. Şehrin yaşayan kalbi. Olduğu gibi korumasının talep edilmesi sağlanmalı. Tür say buna katkı veriyordu bence.

Doğa ile iç içe olmak, belirli sınırlara bağlı olmadan özgürce gözlem yapabilmek, alanında uzman ya da bu alana ilgili insanlarla tanışabilmek benim için değerliydi.

Etkinliğin halka açık olması, her yaştan ve farklı disiplinden insanların birlikte gözlem yapabilmesi, bilimsel çalışmalara katkı sağlayabilmek ve bunu sosyalleşerek yapmak, doğayla iç içe olabilme imkanı etkinliğin iyi taraflarıydı.

Etkinlik gözlemlerine buradan ulaşabilirsiniz: <https://www.inaturalist.org/projects/tur-say-2023-odtu-yerleskesi-ankara>

Doğa Koruma Merkezi Vakfı (DKM), 2004 yılından beri doğa koruma alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu. Doğa Koruma Merkezi Vakfı'nın amacı; bilimsel yaklaşımları temel alarak, biyolojik çeşitliliğin etkin şekilde korunmasını ve doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde yönetilmesini sağlamak. Çalışmalarında koruma biyolojisi disiplini temel alan DKM, bu anlayışın yaygınlaşması için de çaba gösteriyor. Dolayısıyla, koruma çalışmalarının başarısı ve sürekliliği için kapasitenin artırılması DKM'nin öncelikleri arasında.

DKM ile birlikte ODTÜ Ekosistem Uygulama ve Araştırma Merkezi (EKOSAM) ve Erasmus+ Gençlik ve Kent için Doğa Projesi kapsamında kurulan EKOSAM Öğrenci Topluluğu vatandaş bilimini önce ODTÜ 'de, sonra Ankara ve ülke çapında yaygınlaştırarak doğa koruma çalışmalarına katkı sağlamaya ve işlenebilir çıktılar elde etmeye çalışır.

Fotoğraf: Özge Elif Kızıl

Teşekkürler: Mecit Vural, Zeki Aytaç, Ufuk Özbek, Tuğrul Körüklü, Golshan Zare, Emre Çilden, Mert Elverici, Evrim Karaçetin, Y. Eren Kalay, Aylin Turgut Ecevit, Selçuk Türkmen

Etkinlik ekibi: Uğur Zeydanlı, Banu Gündoğan, Melike Kuş, Özge Balkız, Işıl Arslan Çelebi, Elif Deniz Ülker, Ezgi Turgut, Emre Egemen Satılmış, Bilgehan Kaan Çalışkan, Tuğba Ayan, Tuğba Can, Su Kunt, Bedirhan Atmaca, Birgül Selay Yiğit, Emin Ayan, Halime Keskin, Yağmur Akgün, Rana Nur Aydın, Eylül Ergin, Humam Alnouri, Kadirhan Bilgin